

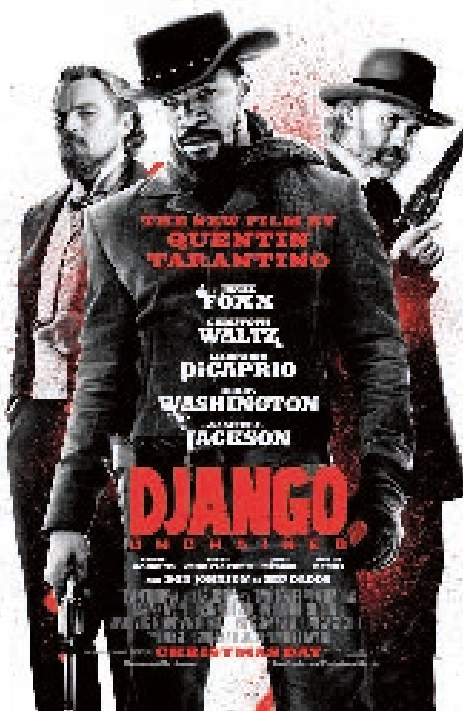
Dies irae van Verdi in Django Unchained

NET ALS GOD WEEGT DE SLAAF ALLE GOEDE EN KWADE DINGEN AF

Django Unchained (2012) is een rauwe, zeer onderhoudende en bij vlagen hilarische western over een onwaarschijnlijke vriendschap tussen een premiejager en een slaaf waarin de underdog wint en de slechteriken genadeloos worden gestraft. Regisseur Quentin Tarantino gebruikt *Dies irae* van Giuseppe Verdi op een bijzonder originele manier.

Tekst: COR OLIEMEULEN

LIFE, LIBERTY AND THE PURSUIT OF VENGEANCE

HET VERHAAL

In het Mississippi van 1858 is de Duitse premiejager Dr. King Schultz (Christoph Waltz) op zoek naar de slaaf Django (Jamie Foxx), omdat die hem kan helpen om drie moordende broers op te sporen. Nadat die opdracht op spectaculaire wijze is volbracht, gaat Django met hulp van Schultz op zoek naar zijn geliefde Broomhilda (Kerry Washington), van wie hij destijds op brute wijze was gescheiden. Nadat ze vernemen op welke plantage Broomhilda verblijft, moeten ze een plan verzinnen om haar te bevrijden en tegelijkertijd hopen dat de gemene zwarte bediende Stephen (Samuel L. Jackson) geen roet in het eten gooit. Maar alleen het afwerpen van de ketenen is voor Django niet genoeg. Hij zal wraak nemen op de lieden die het leven van hem en Broomhilda tot een hel maakten.

DE SCÈNE

Plantagebezitter Big Daddy (Don Johnson) ziet liggend vanaf een heuvel hoe kwetsbaar de huifkar van Schultz deze nacht staat opgesteld in het midden van een vallei. Hij lacht breeduit en zegt dat het tijd is om 'die premiejager en zijn neger' een lesje te leren. Even later draaft een bende van tientallen met witte kappen getooide mannen op paarden en met brandende toortsen op de krachtige orkest- en koorklanken van *Dies irae* de vallei in. Plotseling wordt de scène onderbroken door het hilarische fragment waarin de mannen voor aanvang van de aanval worstelen met hun witte kappen waarin iemand provisorisch twee gaten heeft gemaakt. Velen klagen dat ze 'geen reet' kunnen zien, maar desondanks zullen ze hun actie doorzetten. Met alle gevolgen van dien, want juist Schultz en Django hebben de aanvallers in een hinderlaag gelokt. *Dies irae* gaat over de dag des oordeels, maar in dit geval voltrekken de racisten niet het oordeel, maar fungeren ze zelf als slachtoffer. Het is een grandioze parodie op *The Birth of a Nation* (1915) van filmpionier D.W. Griffith, die de Ku Klux Klan neerzette als redder van de natie als zij de zwarte opstand tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog onder de klanken van Wagners *Ritt der Walküren* op gewelddadige wijze neerslaat. In *Django Unchained* zijn de leden van de Ku Klux Klan (de beweging stond toen nog in de kinderschoenen) zeker niet de onbevreesde lieden die zij zo graag willen zijn, maar een stelletje hersenloze minkukels.

Klassiek in films

DE MUZIEK

Quentin Tarantino rekt in *Django Unchained* ook af met het geromantiseerde beeld van het zuiden van Amerika dat klassiek Hollywood vaak neerzet. Achter de façade van prachtige koloniale huizen met *southern belles* en goedlachse, weldoorvoede *mammy's* toont hij zonder enige schroom de handelswijze van de blanke racist. Van zo'n eigenzinnige regisseur hoef je ook geen voor de hand liggende muziekkeuzes te verwachten. Op de begrafenis van Giuseppe Verdi in 1901 werd zijn beroemde *Slavenkoor* (*Va, Pensiero*) opgevoerd. Iedere vijftig-plusser kan dat stuk mee neuriën, al is het alleen maar omdat de Duitse schlagerzanger Freddy Breck destijds vele oren geselde met de hit *Überall auf der Welt*, geschreven op de melodie van het *Slavenkoor*. Qua titel mag dit stuk uit Verdi's *Nabucco* (1842) dan misschien wel geschikt zijn voor een film over ontketende slaven, voor *Django Unchained* is het natuurlijk veel te braaf. Dat neemt niet weg dat al even populaire opera's als *Rigoletto*, *Il Trovatore* en *La Traviata* van Verdi een beroemdheid en een vermogend man maakten. De componist reisde vele jaren door Europa, componeerde, doceerde en bezocht met prominenten bezaaide premières. Hoewel op het internet een lijst circuleert van meer dan drieduizend componisten die een requiem hebben geschreven, was het toch verrassend dat de grote Italiaanse operacomponist hiermee op de proppen kwam. Verdi schreef zijn requiem ter nagedachtenis aan de dichter en romanschrijver Alessandro Manzoni, die hij zeer had bewonderd. Verdi's vrouw was misschien nog wel het meest verbaasd dat manlief, een zelfverklaard agnost, had gekozen voor zo'n religieus stuk dat je normaliter alleen in katholieke missen hoorde.

Bovendien wond de Latijnse hymne *Dies irae* (*Dag des toorns*), onderdeel van Verdi's zogenaamde *Messa da Requiem*, er geen doekjes om: de vreeswekkende dag waarop het Laatste Oordeel wordt voltrokken, is in aantocht. Verdi dirigeerde de eerste uitvoering van zijn *Requiem* op 22 mei 1874 in de San Marco-kerk in Milaan. Hij schreef het werk voor solokwartet, gemengd koor en orkest, bestaande uit drie fluiten, een piccolo, twee hobo's, twee klarinetten, vier fagotten, vier hoorns, vier trompetten (met vier extra trompetten buiten het podium), drie trombones, tuba, pauken, basdrum en strijkers. In *Django Unchained* voert het Tsjechische Philharmonic een bewerking van de Japanse componist Masamichi Amano uit. *Dies irae* is overigens niet het enige stukje klassieke muziek in *Django Unchained*. Wanneer plantagebezitter Calvin Candie (Leonardo DiCaprio) in alle rust in een document vastlegt dat hij Broomhilda verkoopt aan Schultz, wordt de nervositeit van de premiejager versterkt door de repetitieve klanken van *Für Elise*. Terwijl een vrouw op een harp overloos Beethovens deuntje blijft spelen, flitsen door Schultz' hoofd beelden van een slaaf die op Candie's landgoed door honden wordt verscheurd. Geërgerd door dit contrast van lieflijke klanken en buitensporig geweld staat Schultz op en sommeert de vrouw te stoppen. Het blijkt de voorbode van talrijke bloederige excessen met een knipoog, waarop Quentin Tarantino patent heeft. In de krankzinnige finale van de film hoeft Verdi niet te komen opdagen, de titelheld orkestreert graag zelf zijn dag des oordeels. Net als God weegt Django alle goede en kwade dingen van de mens af. Wie stuurt hij naar de hemel, wie moet naar de hel? Django hoeft niet lang te twijfelen over zijn eigen *Dies irae*: met genoeg zal hij alles tot as verteren. «

